

УДК 338.432(477): 330.341.1

О.В. ШУБРАВСЬКА, доктор економічних наук, професор
К.О. ПРОКОПЕНКО, кандидат економічних наук

Поширення агроновацій у контексті забезпечення ефективного галузевого зростання

Мета статті - обґрунтувати напрями сприяння розповсюдженню інноваційних рішень в аграрному секторі України.

Методика дослідження. Використано методи: економічного дослідження, абстрактно-логічний, монографічний та статистичний.

Результати дослідження. Встановлено, що розповсюдження систем волого- та ґрунтозберігаючого землеробства дасть змогу раціоналізувати природоресурсокористування за екологічними та економічними компонентами. Окреслено основні переваги ґрунтозберігаючих систем. Відзначено, що в контексті ресурсозбереження становить інтерес такий вид альтернативного господарювання як органічне виробництво, поширення якого стримується через недосконалість нормативно-правової бази; неналежну державну фінансову підтримку; низький внутрішній платоспроможний попит.

Елементи наукової новизни. Забезпечення національної продовольчої безпеки та відповідної аграрному потенціалу експортної діяльності можливе лише в контексті дотримання вимог біозахисту і біобезпеки, підґрунтя яких формують біотехнології в рослинництві й тваринництві.

Практична значущість. Підтримка вітчизняних розробок, широке інформування виробників щодо ефективності їх використання забезпечать широке впровадження у виробництво вітчизняних біотехнологій, що сприятиме зростанню продуктивності у рослинництві й тваринництві; підвищить якість і конкурентоспроможність аграрної продукції; надасть можливість вітчизняним виробникам біопрепаратів розширити свої позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках, які в найближчому майбутньому активно зростатимуть. Табл.: 1. Бібліогр.: 10.

Ключові слова: аграрний сектор, рослинництво, тваринництво, модернізація, новації, технології, інноваційна діяльність.

Шубравська Олена Василівна - доктор економічних наук, професор, завідувач відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26)

E-mail: shubravska@gmail.com

Прокопенко Катерина Олексіївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26)

E-mail: k_prokopenko@ukr.net

Постановка проблеми. У сучасному світі основними критеріями економічного розвитку та зростання є його ефективність, інклюзивність, якість. Це означає, що зростання сільськогосподарського виробництва повинно забезпечуватися за рахунок підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів на основі запровадження новацій, які дають змогу знижувати видатки на виробництво й екологічне навантаження на довкілля, підвищувати конкурентоспроможність продукції. Це повністю узгоджується з ухваленними ООН у 2015 р. цілями сталого розвитку на період до 2030 р., серед яких - подо-

лання голоду, гідна робота й економічне зростання, інновації, збереження екосистем і т. ін. [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні питання інноваційного забезпечення сільськогосподарського виробництва досліджуються провідними міжнародними організаціями [2], багатьма зарубіжними й українськими вченими.

Водночас залишаються недостатньо розробленими проблеми пришвидшення процесу запровадження новацій сільгоспвиробниками України, пошуку шляхів розширення їхньої обізнаності щодо новітніх досягнень вітчизняних агроноваторів, забезпечення ресурсозберігаючої спрямованості у форму-

© О.В. Шубравська, К.О. Прокопенко, 2018

ванні й використанні сучасних досягнень аграрної науки.

Мета статті — обґрунтувати напрями сприяння поширенню інноваційних рішень в аграрному секторі України.

Виклад основних результатів дослідження. У світі інноваційні технології сільгоспвиробництва застосовуються нині переважно у сфері обробітку ґрунту, його осушення та зрошення, вирощування й утримання худоби, збору та зберігання продукції, її транспортування й реалізації, виробництва сільгоспмашин та обладнання.

Однією з найбільш визначальних сучасних тенденцій світового сільгоспвиробництва є повсюдне зростання масштабів ресурсозберігаючого агрогосподарювання. На це уряди багатьох країн виділяють чималі кошти. Так, Служба охорони природних ресурсів Міністерства сільського господарства США (USDA NRCS) мала виділити на 2017 р. 25 млн дол. на нові національні проекти у сфері фінансування природоохоронних заходів, аналіз даних про стан природних ресурсів, впровадження технологій і підходів до управління водними ресурсами тощо [3]. САП ЄС у 2014-2020 рр. з майже 161 млрд євро, призначених на розвиток сільських територій, 44% спрямовано на підтримання екосистем у сільському та лісовому господарстві (забезпечення біорізноманіття, управління водними й ґрунтовими ресурсами, нівелювання впливу кліматичних змін) [4].

Очевидно, що в Україні безперешкодне прагнення значної кількості аграріїв до масштабного нарощування обсягів монокультурного виробництва ще більше загострює існуючу проблему виснаження природних ресурсів агросфери. Протягом останніх 30 років площа еродованої орної землі в країні збільшилася майже на 2 млн га (щорічні втрати - 64 тис. га) і за різними оцінками нині становить від 10 до 15 млн га. Виснажливе землекористування загрожує ґрунто-екологічною кризою. Наразі спостерігається системне перевищення виносу речовин з ґрунту над їх надходженням. Найбільше (43%) земель постраждали через втрату гумусу та поживних речовин як наслідок неправильного вирощування рослин, 39% - через переущільнення, а від замулення й утворення кірки — 38% [5]. Компенсація виносу поживних речовин тривалі роки забезпечувалася за рахунок хімізації, що призвело до зниження родючості та деградації

ґрунтів. Нині в Україні тільки половина посівних площ удобрюється, при цьому дози застосування мінеральних добрив у 4-6 разів менші, ніж технологічно необхідні, а органічних - у 15 разів. Це вимагає запровадження систем волого- й ґрунтозберігаючого землеробства, які уможливають раціоналізувати природоресурсокористування як за екологічною, так і економічною компонентами.

Основними перевагами ґрунтозберігаючих систем є:

збільшення врожайності культур на 20-150% при зменшенні витрат усіх ресурсів; зниження норми внесення мінеральних добрив і пестицидів;

зміцнення природної стійкості рослин проти шкідників і хвороб;

відновлення родючості ґрунту;

підвищення загальної рентабельності виробництва;

вирощування екологічно чистих культур згідно із стандартами Євросоюзу [6].

Ощадливі технології, як відомо, не обмежуються відмовою від оранки (таблиця). З метою захисту ґрунту від ерозії й збереження у ньому вологи вони передбачають також використання рослинних решток, спецтехніки, оптимізацію сівозмін, підбір міндобрив і високоякісного насіннєвого матеріалу. Не менш важливе значення має також урахування при всьому цьому особливостей кожного поля. До того ж поряд зі зниженням антропогенного навантаження на водні й ґрунтові ресурси забезпечується підвищення ефективності виробництва завдяки скороченню виробничих витрат (через зменшення кількості та глибини обробітку ґрунту, одночасне виконання кількох технологічних операцій, економії матеріально-технічних засобів тощо) і підвищення врожайності сільгоспкультур (у тому числі за рахунок поліпшення ґрунтової структури).

Оскільки третина всієї ріллі в Україні еродована, впровадження вищевказаних технологій є вкрай необхідним через ризик втрати цих земель як виробничого ресурсу. Крім того, навіть знаходячись у використанні, ці землі мають нижчу продуктивність. Запровадження ґрунтозберігаючих систем, як зазначалося вище, дає змогу збільшити врожай на 20-150%, тобто, за нашими розрахунками, додатково одержати рослинницької продукції на нині еродованих землях на понад 30 млрд грн за цінами 2016 р.

Ощадливі ґрунтозахисні технології

<p>Система Controlled Traffic Farming (контрольований рух техніки по полю)</p>	<p>Полягає у багаторазовому використанні постійної технологічної колії проїзду техніки, що дає змогу по одноразово прокладеній колії працювати протягом кількох років, забезпечуючи точність від 2 до 3 см. На ділянках, де не було проїзду техніки, спостерігається тенденція до повільного, але стабільного поліпшення властивостей ґрунту: формування пухкішої його структури, підвищення інфільтрації води, безперешкодний газообмін, поліпшення польової схожості, інтенсивне проростання коренів і стабілізація врожайності</p>
<p>Технологія Strip Tillage (смугова обробка)</p>	<p>Передбачає тільки розпушування смуги (зазвичай навесні або восени), в яку висівають культурні рослини. При цьому близько двох третин поля залишається необробленим та зберігає свою природну структуру. Успішно використовується у США і Канаді здебільшого для просапних культур, таких як кукурудза й соя. Останніми роками ця технологія набуває актуальності і в Німеччині</p>
<p>Системи no-till та mini-till (нульовий та мінімальний обробіток ґрунту)</p>	<p>Ґрунт не обробляється (мінімально обробляється), а його поверхня вкривається подрібненими рослинними рештками (мульчею). Відсутність розпушування ґрунту запобігає його водній і вітровій ерозії, сприяє збереженню води. За певного зниження врожайності порівняно з традиційним землеробством стане скорочення затрат праці й пального. Потребує спеціальної техніки. Доволі розповсюджена в Україні</p>
<p>Precision agriculture (точне землеробство)</p>	<p>Управління продуктивністю посівів з урахуванням стану земельних ресурсів і сільськогосподарських рослин. Сюди входять: технології глобального позиціонування, географічні інформаційні системи, технології оцінки врожайності, змінного нормування, дистанційного зондування землі. Очікується, що його загальносвітовий ринок щороку зростатиме на понад 12% та до 2020 р. досягне 4,5 млрд дол. США. За прогнозами, до 2050 р. точне землеробство пошириться по всьому світу, особливо в регіонах із великою кількістю орних земель. Стримувати такий процес певною мірою буде наявність сімейної спадкоємності в сільському господарюванні, яка йде врозріз з процесом консолідації в аграрному бізнесі</p> <p>Внаслідок високих початкових інвестицій широко застосовується в Україні переважно великими агропідприємствами та холдинговими структурами, які також безпосередньо долучаються і до розроблення супутніх технологічних рішень, зокрема, ІТ-систем. Середній агробізнес здебільшого використовує окремі елементи таких технологій</p>

Джерело: Складено авторами.

Органічне виробництво. У контексті ресурсозбереження виявляє інтерес такий вид альтернативного господарювання, як органічне виробництво, яке у 2015 р. здійснювалося у 87 країнах на площі 50,9 млн га, а ринок оцінювався у 81,6 млрд дол. США [7]. Кількість органічних виробників становила 2,4 млн, середньодушкове споживання органічної продукції - 10,3 євро (в Україні - 3 євро).

В Україні органічне сільгоспвиробництво зростає: у 2016 р. площі сертифікованих земель становили 411,2 тис. га (крім того, сертифіковано 550 тис. га дикоросів), кількість господарств - 360, ємність внутрішнього ринку оцінювалася у 21,2 млн євро [8]. Вітчизняна органічна продукція має переважно експортну, зокрема європейську, спрямованість. Обмеженість земельних ресурсів, придатних для здійснення органічного виробництва в ЄС, визначає наявність суттєвого потенціалу розвитку відповідного сектору в Україні. Основними чинниками стримування поширення органічного виробництва нині є неналежне нормативно-правове

забезпечення; брак державної фінансової підтримки; низький внутрішній платоспроможний попит; неадекватний потребам розвиток інфраструктури.

Згідно з розрахунками, збільшення частки посівів органічних культур до 7% в усіх сільгоспугіддях країни за збереження існуючої структури посівних площ дасть змогу виробникам, зокрема, зернових і бобових, які переорієнтуються на органіку, додатково одержувати не менше 60-160 євро прибутку з 1 га посівів [9]. Загальна сума додаткового прибутку при цьому перевищить 200 млн євро, а експортна виручка лише від вивезення органічної пшениці (за збереження нинішньої частки експорту у виробництві) може зрости на понад 35 млн дол. США.

З огляду на це основним завданням держави є пришвидшення розвитку органічного сектору має стати практичною реалізацією задекларованої стратегії пріоритетного розвитку органічного виробництва, для цього передусім потрібно сформувати належне нормативно-правове забезпечення та дієву

національну систему сертифікації такої продукції.

Інноваційні системи біозахисту й біобезпеки. Забезпечення національної продовольчої безпеки та адекватної вітчизняному аграрному потенціалу експортної діяльності можливе лише за жорсткого дотримання вимог біозахисту й біобезпеки. Підґрунтя таких систем формують біотехнології у рослинництві та тваринництві, які нині в усьому світі перебувають на етапі потужного зростання й розвитку.

У навколишньому середовищі зареєстровано 4 млн токсичних речовин, і щороку їхня кількість зростає на 6 тис., з яких до людського організму з їжею, водою та повітрям потрапляє близько 100 тис. отруйних сполук. Одним із найсуттєвіших джерел забруднення цього середовища є інтенсивна хімізація сільського господарства.

Біотехнології в рослинництві з урожайності й собівартості конкурують із хімічними методами. Зазначимо, що у країнах ЄС в органічному сільському господарстві урожайність без застосування агрохімікатів і мінеральних добрив вища. У вітчизняному сільському господарстві основним способом підвищення врожайності, як і раніше, залишаються хімічні засоби захисту рослин. До того ж не враховуються негативні наслідки їх застосування.

Водночас в Україні існує велика кількість наукових розробок, адаптованих до місцевих умов, однак їх вихід на ринок для широкого впровадження у виробництво є значною проблемою. Агровиробники повинні бути проінформовані щодо економічної й екологічної ефективності біологізації виробництва, щоб активно почати запроваджувати біотехнології.

Світовий ринок агробіопрепаратів є дуже перспективним і потужним. У найближчі 20 років його щорічне зростання становитиме 15%, досягнувши у 2035 р. рівня 57 млрд дол. США. У країнах Європи норма внесення мінеральних добрив знижується, під заборону щороку потрапляють різні пестициди, зростає кількість заборонених агрохімікатів. У США нині найбільше у світі розробок у галузі біотехнології (35% від глобальної біоекономіки) і майже 50% усього світового ринку екологічно чистої продукції.

Вітчизняні розробки, за належної підтримки їх широкого запровадження, можуть сформувати ще один у майбутньому напрям

підвищення рівня інноваційності виробництва, сприяти зростанню конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, а також вийти і на зовнішні ринки, які незабаром активно зростатимуть.

До конкурентних переваг використання препаратів біозахисту у рослинництві слід віднести: низькі витрати й високий ступінь віддачі; поєднаність із багатьма засобами захисту рослин; універсальність; відсутність необхідності внесення змін у звичні технології; екологічна чистота, безпечність для навколишнього середовища, людей та тварин; можливість використання на територіях, де заборонено хімізацію; комплексне поліпшення стану ґрунту.

У тваринництві біологічна безпека поряд з екологічною для забезпечення якості та безпечності сільськогосподарської продукції є основним елементом продовольчої безпеки й має розглядатися в комплексі з ними. Забезпечення ефективного розвитку тваринництва можливе тільки за умови стійкого епізоотичного (відсутності епідемій серед тварин) благополуччя та здоров'я тварин; виробництва безпечної тваринницької продукції високої якості; запровадження високих міжнародних стандартів біологічної безпеки та біозахисту.

Вітчизняний ринок ветеринарних препаратів становить близько 100 млн дол. США, з них імунобіологічних – 40%. До того ж державними підприємствами біологічної промисловості реалізується продукції менше, ніж 10% від потреби, що доводить про існування потенціалу для нарощування відповідного виробництва. Наразі Україна є майже цілковито залежною від імпорту багатьох ветеринарних імунобіологічних препаратів [10, с. 139].

Важливою проблемою вітчизняного ринку ветеринарних препаратів є слабкий зв'язок ветеринарної галузі з біотехнологічним виробництвом, незважаючи на те, що науковими установами НААН розробляються вакцини, діагностичними, лікувально-профілактичними препаратами, дезінфектантами, однак вони недостатньо застосовуються вітчизняною промисловістю. При їх повному освоєнні й активізації імпортозаміщення можливості зростання вітчизняного виробництва ветеринарних препаратів становить близько 90 млн дол. США.

Висновки. Проблема повсюдного поширення в Україні ощадливих систем земле-

робства полягає переважно у наявності достатньої кількості фінансових ресурсів і спроможності менеджменту агропідприємств здійснювати правильний вибір альтернативних сільськогосподарських технологій, віддавши перевагу не просто економічно ефективнішим (які, зазвичай, вичавлюють останнє з природних ресурсів), але таким, що забезпечують екологічну збалансованість виробничих процесів.

Нарощування виробництва органічної продукції поряд із суто оздоровчим та екологічним ефектами спроможне істотно підвищити доходи українських аграріїв, їхню здатність до подальшого інноваційного роз-

витку, а також поліпшити платіжний баланс держави.

Підтримка вітчизняних розробок, широке інформування виробників щодо ефективності їх використання, забезпечать значне впровадження у виробництво вітчизняних біотехнологій, що сприятиме зростанню продуктивності у рослинництві й тваринництві; підвищить якість і конкурентоспроможність аграрної продукції; надасть можливість вітчизняним виробникам біопрепаратів розширити свої позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках, які в найближчому майбутньому активно зростатимуть.

Список бібліографічних посилань

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.
2. S. Gomez y Paloma? et al. (eds.). The Eurasian Wheat Belt and Food Security. Global and Regional Aspects / Springer International Publishing Switzerland, 2017. 318 p.
3. Conservation Innovation Grants. URL : <https://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/main/national/programs/financial/cig/>.
4. Rural Development programs 2014-2020. URL : https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/country-files/common/rdp-list_en.pdf.
5. Перспективи та можливі ризики розвитку сільського господарства України у 2017 році / Лупенко Ю. О. та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Пугачова. Київ : ННЦ ІАЕ, 2018. 32 с.
6. Стратегія розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року / за ред. Я. М. Гадзала, М. І. Башченка, В. М. Жука, Ю. О. Лупенка. Київ : Аграр. наука, 2016. 216 с.
7. Powered by people. 2016 Consolidated annual report of IFOAM - organics international. URL : https://www.ifoam.bio/sites/default/files/annual_report_2016.pdf.
8. Органік в Україні. URL: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.
9. Розвиток економіки сільського господарства в 2011-2015 рр. / Я. М. Гадзала та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 546 с.
10. Головка В. О., Ушкалов В. О. Стан та перспективи розвитку біопромисловості України. *Сільськогосподарська мікробіологія*. 2011. Вип. 14. С. 42-45.

References

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for sustainable development. *United Nations*. Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf> [In English].
2. Gomez, S., et al. (Eds.) (2017). *The Eurasian wheat belt and food security. Global and regional aspects*. Springer International Publishing Switzerland [In English].
3. Conservation innovation grants. *Natural Resources Conservation Service*. Retrieved from: <https://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/main/national/programs/financial/cig> [In English].
4. Rural development programs 2014-2020. *European Commission*. Retrieved from: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/country-files/common/rdp-list_en.pdf [In English].
5. Lupenko, Yu.O., Puhachov, M.I., Mesel-Veselyak, V.Ya., et al. (2018). *Perspektyvy ta mozhlyvi ryzyky rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy u 2017 rotsi [Prospects and possible risks of Ukrainian agricultural development in 2017]*. Yu.O. Lupenko, & M.I. Puhachov (Eds.). Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].
6. Hadzalo, Ya.M., Bashchenko, M.I., Zhuk, V.M., Lupenko, Yu.O. (Eds.) (2016). *Stratehiia rozvytku silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini na period do 2025 roku [Strategy for the development of agricultural production in Ukraine up to 2025]*. Kyiv: Ahrarna nauka [In Ukrainian].
7. Powered by people. (2016). *Consolidated annual report of IFOAM - organics international*. Retrieved from: https://www.ifoam.bio/sites/default/files/annual_report_2016.pdf [In English].
8. Orhanik v Ukraini [Organic in Ukraine]. *Federation of Organic Movement of Ukraine*. Retrieved from: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29> [In Ukrainian].
9. Hadzalo, Ya.M., Lupenko, Yu.O., Puhachov, M.I., et al. (2016). *Rozvytok ekonomiky silskoho hospodarstva v 2011-2015 rr. [Development of the economy of agriculture in 2011-2015]*. Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
10. Holovko, V.O., & Ushkalov, V.O. (2011). Stan ta perspektyvy rozvytku biopromyslovosti Ukrainy [Status and prospects of development of Ukraine's bioindustry]. *Silskohospodarska mikrobiolohiia*, 14, pp. 42-45 [In Ukrainian].

Shubravskaya O.V., Prokopenko K.O. Distribution of agrarian novations in the context of effective branch growth

The purpose of the article is to justify the directions of promoting the dissemination of innovative solutions in the agrarian sector of Ukraine.

Research methodology. In the research process, the authors have used such scientific methods: abstract and logical, monographic and statistic.

Research results. It has been established that the distribution of wet- and soil-saving systems will allow us to rationalize the usage of natural resources in terms of ecological and economic components. There have been outlined the main advantages of soil-saving systems. It has been noted that in the context of resource-saving special interest should be paid to such kind of alternative economy as organic production. The main factors of containment of its distribution nowadays are: inadequate legal and regulatory support base; lack of state financial support; low domestic solvency demand.

Elements of scientific novelty. It has also been noted that ensuring national food security and the agricultural export potential are possible only in the context of strict compliance with the requirements of biosecurity and biosafety, the basis of which is formed by biotechnologies in crop and animal production.

Practical significance. Support for domestic novations and wide informing of producers about the effectiveness of their usage will ensure widespread introduction of domestic biotechnologies in production processes. This will promote the productivity growth in crop and animal production; improve the quality and competitiveness of agrarian products; give an opportunity to domestic producers of biological products to expand their positions in the domestic and foreign markets, which will grow rapidly in the nearest future. Tabl.: 1. Refs.: 10.

Keywords: agrarian sector, crop production, animal production, modernization, novations, technologies, innovative activity.

Shubravska Olena Vasylivna - doctor of economic sciences, professor, head of the department of forms and methods of business in agrarian food complex, "Institute for Economics and Forecasting, UNAS" (26, Panasa Myrnoho st., Kyiv)

E-mail: shubravska@gmail.com

Prokopenko Kateryna Oleksiivna - candidate of economic sciences, senior research fellow of the department of forms and methods of business in agrarian food complex, "Institute for Economics and Forecasting, UNAS" (26, Panasa Myrnoho st., Kyiv)

E-mail: k_prokopenko@ukr.net

Шубравська Е.В., Прокопенко Е.А. *Распространение агроноваций в контексте обеспечения эффективного отраслевого роста*

Цель статьи - обосновать направления содействия распространению инновационных решений в аграрном секторе Украины.

Методика исследования. Используются методы: экономического исследования, абстрактно-логический, монографический и статистический.

Результаты исследования. Установлено, что распространение систем влаго- и почвосберегающего земледелия позволит рационализировать природоресурсопользование в разрезе экологических и экономических компонентов. Определены основные преимущества почвосберегающих систем. Отмечено, что в контексте ресурсосбережения представляет интерес такой вид альтернативного хозяйствования как органическое производство, распространение которого сдерживается из-за несовершенства нормативно-правовой базы; ненадлежащую государственную финансовую поддержку; низкий внутренний платежеспособный спрос.

Элементы научной новизны. Обеспечение национальной продовольственной безопасности и соответствующей аграрному потенциалу экспортной деятельности возможно только в контексте соблюдения требований биозащиты и биобезопасности, основу которых формируют биотехнологии в растениеводстве и животноводстве.

Практическая значимость. Поддержка отечественных разработок, широкое информирование производителей об эффективности их использования обеспечат широкое внедрение в производство отечественных биотехнологий, что будет способствовать росту производительности в растениеводстве и животноводстве; повысит качество и конкурентоспособность аграрной продукции; позволит отечественным производителям биопрепаратов расширить свои позиции на внутреннем и внешнем рынках, которые в ближайшем будущем активно расти. Табл.: 1. Библиогр.: 10.

Ключевые слова: аграрный сектор, растениеводство, животноводство, модернизация, новации, технологии, инновационная деятельность.

Шубравская Елена Васильевна - доктор экономических наук, профессор, заведующая отделом форм и методов хозяйствования в агропродовольственном комплексе, Государственное учреждение «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» (г. Киев, ул. Панаса Мирного, 26)

E-mail: shubravska@gmail.com

Прокопенко Екатерина Алексеевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела форм и методов хозяйствования в агропродовольственном комплексе, Государственное учреждение «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» (г. Киев, ул. Панаса Мирного, 26)

E-mail: k_prokopenko@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 21.12.2017 р.

Фахове рецензування: 04.01.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Поширення агроноваций у контексті забезпечення ефективного галузевого зростання. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 71 — 76.

*